

Obeta svätej omše a život katolíckej rodiny, 2. časť

Michal Semín

3. marca 2021 ✚ Cirkev ✚ Liturgia

pokračovanie I. časti

Pozrime sa teraz podobnejšie na to, ako obetný charakter omše vyjadruje tradičný rímsky rítus a ako nová omšová liturgia. Odlišný prístup možno vypožorovať už v úvode rubriky: kým tradičný misál začína slovami *Sacerdos paratus* („akonáhle je kňaz pripravený na prinesenie obety“), rubriky nového obradu začínajú slovami *Populi congregatio* („keď sa ľud zhromaždil“). A čo keď ľud zhromaždený nie je? Neznižuje to, podľa architektov novej omšovej liturgie, hodnotu svätej omše? Napokon, v niektorých progresívnych kruhoch sa možno stretnúť s názorom, že „zhromaždený ľud“ koncelebruje... Naproti tomu starý misál už v samotnom úvode jasne vyzdvihuje centrálnu úlohu kňaza-obetníka. Žeby nemiestny klerikalizmus?

Niektorým teológom, vítajúcim odklon liturgickej teórie i praxe od doterajšieho poňatia, to tak najskôr pripadá: „*Koncilovému mysleniu je úplne cudzie poňatie kňazstva ako výkonu privilegovaného úradu alebo príslušnosti k separovanej, či výlučnej vrstve v Cirkvi alebo vo svete. Dôrazom na predvolenú skúsenosť krstu, spoločnú všetkým kresťanom, a službu pre spoločenstvá pokrstených a celému svetu v duchu Kristovom, koncil nepriamo, ale jasne odmieta falošné zdroje dôstojnosti kňazstva, ktoré do Cirkvi prenikli cez spoločenské modely minulosti.*“ (P. Michael Slavík, *Profil osobnosti kňaza po Druhom vatikánskom koncile*, Pastoračné stredisko ČBK).

Preto sa v pokoncilovej literatúre často stretávame s termínom „predsedať liturgii“, oproti tradičnému „prinášať obetu svätej omše“. Zástancovia tohto konceptu sa zrejme domnievajú, že zoslabenie významu celebrujúceho kňaza-obetníka vedie k odstráneniu prejavov klerikalizmu, ktorý robí z kňazov neomylných, nekritizovateľných polobohov. Môžeme však – po päťdesiatich rokoch liturgickej reformy – zodpovedne tvrdiť, že cieľ bol dosiahnutý? Naozaj bola novými liturgickými pravidlami oslabená, doteraz centrálna rola kňaza, keď teraz bohoslužbe „predseda“ tvárou v tvár ľudu? Tento symbolický obrat kňaza od „*ad Deum*“ k „*ad populum*“ vedie okrem iného k tomu, že kňaz na seba púta ďaleko väčšiu pozornosť, než keď je „prikovaný“ – chrptom k ľudu – k oltáru. Niektorí veriaci sú potom viac priťahovaní vzhľadom, gestami či dikciou celebranta, než vlastným posvätným úkonom, ktorému sú z milosti Božej prítomní. Mnohí ľudia potom „nechodia na omšu“, ale „na Halíka“ či iného populárneho kňaza. Stály očný kontakt s prítomnými veriacimi rozptyľuje aj samotného celebranta, ktorý je nútený sa zaoberať tým, či ich svojím výzorom dostatočne zaujal, či snáď dokonca pobavil... Vyjadruje potom také „predstavenie“ základný étos bohopočty? Nie sú v tú chvíľu osobnosť daného kňaza, či spokojnosť veriacich dôležitejším hľadiskom, než čo naj dôstojnejší spôsob prinášania obety? Naozaj možno proti často právom kritizovanému klerikalizmu bojovať tým, že z pokorného služobníka oltára urobíme liturgického šoumena? Tento nový typ klerikalizmu je ešte zosilnený tým, že na rozdiel od tradičnej praxe si kňaz môže vyberať medzi rôznymi liturgickými variantami, vrátane tzv. Eucharistických modlitieb. V praxi sa potom môže ľahko stať, že čo kostol, to iná liturgia. V závislosti na osobných preferenciách pána farára...

Súvisiaci článok

**Liberalné,
komunistické a
národné –
socialistické trendy vo
vzťahu k účeniu Cirkvi
I. časť**

V novom omšovom ríte sa stretávame s rozdelením svätej omše na bohoslužbu slova a bohoslužbu obety. Toto delenie vzbudzuje dojem, že časť svätej omše pred *Offertorium* je nejakou samostatnou jednotkou, ktorú je možné z celku svätej omše vybrať, že ide o dve rovnocenné časti. Oproti tomu tradičný rímsky rítus žiadne takéto rozdelenie nepozná, pretože všetky omšové modlitby a posvätné úkony sú ku zmiernej obete, tzn. k premeneniu, určitým spôsobom vzťahnuté.

V tradičnom ríte prichádza kňaz pod stupňami oltára a po istý čas zostáva otočený, napokon tak, ako po väčšinu svätej omše, *ad orientem* (východ symbolizuje Kristovo vzkriesenie aj jeho druhý príchod – Kristus je *sol salutis*, slnko spásy), zároveň stojí čelom k oltáru, ktorý tiež symbolizuje Krista a ku Kristovi samotnému v Najsvätejšej sviatosti oltárnej. Z tejto orientácie je na prvý pohľad zrejmé, že obeta svätej omše sa prináša Bohu, nie zhromaždeným veriacim. Naproti tomu v prípade nového omšového obradu ustupuje Kristova obeta do pozadia a do centra pozornosti sa presúva zhromaždený Boží ľud: Prvé slová kňaza sú „*Pán s vami*“. A aj keď nasleduje *Vyznanie viny* a *Kyrie*, aspekt obety je tu utlmený. V centre nie je Boh, ale človek, čo ešte výraznejšie vynikne v ďalšom priebehu svätej omše. Úplne v duchu 1. vety 12. kapitoly koncilového dokumentu *Gaudium et spes*: „*Veriaci i neveriaci takmer jednomyselne uznávajú, že všetko na zemi má byť usmernené na človeka ako na svoj stredobod a vrchol.*“

Zostaňme teraz pri modlitbách tradičného rímskeho obradu, aby sme si ukázali, k akému úkonu sa primárne vzťahujú. Kňaz sa v úvode svätej omše modlí *Introibo ad altare Dei* (Pristúpim k oltáru Božiemu), vzbudzujúce kajúceho ducha, vedomie vlastnej nehodnosti a potreby zmieru za hriechy svoje i okolostojacich. Tento obrad očistenia kňaza poznáme už zo Starého zákona, kedy sa kňaz pred vstupom do veľsvätyne rituálne očisťoval. Začiatok svätej omše pod stupňami oltára symbolizuje výstup na Golgotu, odkiaľ sa po prinesení obety rozlievajú milosti, zaslúžené Kristovou obetou, do celej Cirkvi. Kajúci charakter vstupných modlitieb korunuje dvojaký *Confiteor* (Vyznanie hriechov) – dvojaký preto, že kňaz a veriaci pri prinášaní obety si nie sú rovní. Aj *Kyrie* je kajúca modlitba a preto nedáva zmysel považovať túto časť svätej omše za obyčajné *entrée* k čítaniu zo Svätého písma a poučenie veriacich, ako by sa z pojmu „liturgia slova“ mohlo zdať. Aj čítanie zo Svätého písma (tzn. zvestovania Toho, kto sa obetuje) je v tradičnej svätej omši priamo vzťahnuté k nadchádzajúcej obety, čo je vyjadrené umiestnením misála a postavením kňaza. Epištolu číta smerom k oltáru (teda ku Kristovi), pri čítaní evanjelia stojí kňaz smerom na sever. Prečo práve sever? Táto svetová strana symbolizuje svet pohanstva a vládu démonov, čítanie evanjelia tak nemá len aspekt poučenia, ale aj svojho druhu exorcizmu. Aj preto po skončení čítania evanjelia nasleduje modlitba kňaza: „*Slová Evanjelia nech zmyjú naše previnenia*“.

Ďalšia zreteľná odlišnosť medzi oboma rítmi, pokiaľ ide o vyjadrenie podstaty svätej omše, sú modlitby v časti zvanej *Offertorium* (v novom ríte „Príprava darov“). V tradičnom *Offertorii* je obetný úmysel svätej omše vyjadrený už prvou modlitbou *Suscipe, sancte Pater*: „*Prijmi, svätý Otče, všemohúci večný Bože, túto nepoškvrnenú obetu, ktorú ja, tvoj nehodný sluha, obetujem tebe, svojmu živému a pravému Bohu, za nespočetné svoje hriechy, urážky a nedbalosti a za všetkých okolo stojacich, ale aj za všetkých veriacich kresťanov, živých a mŕtvych, aby mne aj im osožila na spasenie do života večného. Amen*“

Hoci na paténe leží nepremenená hostia, kňaz ju nazýva nepoškvrnenou obetou. Prečo? Pretože pri svätej omši sa neprinášajú ako obetné dary chlieb a víno – ako by sa mohlo zdať zo slov a symboliky nového omšového obradu – ale len ako eucharistické spôsoby! Cirkev tu prekračuje priestor a čas, vidí milovaného

Ženícha ako už prítomného.

V rovnakom duchu sa kňaz ku koncu Offertoria modlí tieto slová: *„Prijmi, svätá Trojica túto obeť, ktorú tebe prinášame na pamiatku umučenia, zmŕtvychvstania a nanebovstúpenia Ježiša Krista, Pána nášho a na počesť blahoslavenej Márie vždy Panny, blahoslaveného Jána Krstiteľa, svätých Apoštolov Petra a Pavla a týchto (ktorých ostatky sú v oltárnom kameni) i všetkých Svätých, aby im slúžila na počesť, nám na spásu a tí nech ráčia orodovať za nás na nebi, ktorých pamiatku slávime na zemi. Skrze toho istého Krista, Pána nášho. Amen“*

Ako je snáď už dostatočne zrejmé, celú svätú omšu treba vnímať ako jeden obetný úkon, nerozdeliteľný na niekoľko samostatných častí, ktoré sa možno modliť s „predsedajúcim“ pastoračným asistentom, ako je bežné na Západe v oblastiach s nedostatkom kňazov.

Pokračovanie nabudúce

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/obeta-svatej-omse-a-zivot-katolickej-rodiny-2-cast/>